

BORGERINDDRAGELSE: HVORDAN KAN MODVIND VENDES TIL MEDVIND?

Skrot NIMBY-fortællingen og idéen om, at det er borgerne, der er noget galt med! **Som kommunal medarbejder eller politiker kan du selv gøre meget for at få borgerne som samarbejdspartnere** - og derved skabe medvind til lokale planer og initiativer

TEKST /
ANNE TORTZEN
PhD, direktør,
Center for
Borgerdialog

Når vi taler om borgerinddragelse - særligt på det tekniske område - hører vi ofte om kommunale planer og beslutninger, der kommer i modvind: Vrede og frustrerede borgere, der kæmper indædt for at spænde ben for vindmøller og andre fysiske anlæg. Borgermøder og planprocesser, der går skævt, fordi nogle få, kritiske borgere kommer til at dominere.

Men der findes også en helt anden historie: Masser af borgere, der spiller konstruktivt ind i de lokale planer og beslutninger, organiserer sig i digelaug eller tager initiativ til lokale energiløsninger. Og som bidrager konstruktivt ved at anlægge stier, pleje grønne områder og anlægge byhaver.

MODSTAND ER IKKE EN NATURLOV

Ingen tvivl om, at det tekniske

område rummer masser af konflikter. Konflikter, som bl.a. skyldes en kamp om arealerne, og hvordan de anvendes bedst. Eller forskellige syn på naturen og hvor meget plads, den skal have. Men det er ikke nogen naturlov, at kommunale tiltag på det tekniske område skal møde modvind fra borgere og andre interessenter.

Faktisk ved vi fra både forskning og praksis, at det kan lade sig gøre at gennemføre 'besværlige' tiltag som fx vindmøller eller andre anlæg i en konstruktiv dialog med de berørte parter. Afgørende for, om det kommer til at ske i modvind eller medvind, er først og fremmest, hvordan kommunen selv agerer. Kort sagt, hvor godt det lykkes at tilrettelægge inddragende processer, hvor borgerne oplever, at de bliver mødt i øjenhøjde, dvs. talt til i et sprog, de forstår. Hvor deres bekymringer og spørgsmål bliver

taget alvorligt. Og hvor de oplever, at de har mulighed for at øve indflydelse på beslutninger, som berører deres liv, hverdag og lokalområde. Med andre ord, kvaliteten af de inddragende processer er afgørende for, om det bliver borgerinddragelse i modvind eller medvind.

For eksempel viser forskning, at den store lokale modstand mod opsætning af vindmøller på land, som vi oplever i disse år, først og fremmest handler om borgernes frustration over selve inddragelsesprocessen: Når borgerne ikke oplever, at de har reelle muligheder for medindflydelse, leder det til en følelse af afmagt, som nemt kan slå over i modstand.

SKROT NIMBY-FORTÆLLINGEN

For at forstå, hvad der er på spil, må vi have fat i begrebet NIMBY (Not In My Back Yard). NIMBY-fortællingen bruges ofte af kommunale politikere og medarbejdere som en forklaring på modstand og frustration hos borgerne over kommunale planer og beslutninger. Den ser borgerne som nogle, der mangler blik for 'det fælles bedste'. De er egoistiske og ude på at beskytte deres egne interesser. Ligesom borgerne ofte opfattes som uvidende og styret af følelser frem for faktisk viden og teknisk indsigt.

NIMBY er en bekvem forklaring

FAKTA:

- Se inddragelse af de lokale borgere som en investering. Vær opsøgende og drik masser af kaffe med de relevante aktører. Brug tid og energi tidligt i processen på at stikke fingeren i jorden og at opbygge tillid og relationer lokalt
- Anstreng jer for at være så ærlige og transparente som muligt. Fold dilemmaerne ud og hold fast i dialogen - også når det er svært og konfliktfyldt
- Mød borgere og lokale aktører som mulige samarbejdspartnere og medskabere af initiativer og planer. Invitér dem til at bidrage med deres viden og erfaringer - og til at fungere som lokale 'ambassadører'
- Vis borgerne tillid ved at 'tale op' til dem. De kan godt forholde sig til komplekse spørgsmål. Brug mange kræfter på formidling. Kommuniker i et konkret og forståeligt sprog og brug visuelle virkemidler

på, hvorfor kommunale beslutninger og tiltag kommer i modvind - den lægger nemlig hele 'skylden' over på borgerne. Men virkeligheden er mere nuanceret. Forskning peger nemlig på, at hvis medarbejdere og politikere gør sig umage for at forstå, hvad borgernes modstand bunder i - fremfor blot at affeje den som udtryk for NIM-BY - kan de være med til at vende modvind til medvind. To begreber er centrale for at forstå borgernes modstand: Tilknytning til 'deres' sted og en følelse af retfærdighed/uretfærdighed.

TAG BORGERNE ALVORLIGT!

Oftentimes er borgernes modstand mod en plan eller beslutning, der har konsekvenser for deres lokalområde, udtryk for et ønske om at

beskytte noget, de oplever som værdifuldt. Det kan være en smuk udsigt, stilheden eller et naturområde. For at lykkes med inddragende processer er det vigtigt, at man tager borgernes tilknytning til og viden om 'deres' sted alvorligt - og ikke affejer det som udtryk for egoisme eller snæversynethed.

Forskning peger på, at borgerne er optagede af to former for retfærdighed, processuel retfærdighed og fordelings-retfærdighed. Processuel retfærdighed handler om beslutningsprocessen: Er den transparent? Er her tale om reel inddragelse? Oplever borgerne, at de bliver taget alvorligt - og får mulighed for reel indflydelse? Mens fordelingsretfærdigheden handler om, hvem der bliver vindere og tabere som resultat af beslutningen.

GODE RÅD OM BORGERINDDRAGELSE

Så hvad skal der til for at vende modvind til medvind og få borgerne som medspillere ift. kommunale indsatser og beslutningsprocesser? Her er nogle gode råd om borgerinddragelse, som tager udgangspunkt i, at langt de fleste borgere gerne vil bidrage konstruktivt og er villige til at afbøje deres interesser for det fælles bedste. Vel at mærke, hvis de opfatter processen som retfærdig - og oplever at blive talt til i øjenhøjde og taget alvorligt:

- Se inddragelse af de lokale borgere som en investering. Vær opsøgende og drik masser af kaffe med de relevante aktører. Brug tid og energi tidligt i processen på at stikke fingeren i jorden og at opbygge tillid og relationer lokalt

- Anstreng jer for at være så ærlige og transparente som muligt. Fold dilemmaerne ud og hold fast i dialogen - også når det er svært og konfliktfyldt

- Mød borgere og lokale aktører som mulige samarbejdspartnere og medskabere af initiativer og planer. Inviter dem til at bidrage med deres viden og erfaringer - og til at fungere som lokale 'ambassadører'

- Vis borgerne tillid ved at 'tale op' til dem. De kan godt forholde sig til komplekse spørgsmål. Brug mange kræfter på formidling. Kommuniker i et konkret og forståeligt sprog og brug visuelle virkemidler

I mange kommuner vil denne måde at arbejde på forudsætte et nyt mindset ift. inddragelse af borgere. Noget, som vil kræve både mod og opbakning fra den øverste administrative og politiske ledelse. Ligesom der vil være brug for medarbejdere i frontlinjen, som formår at opbygge tillidsfulde relationer til borgere og lokalsamfund. Medarbejdere, som er dygtige til at facilitere møder og kan fungere som brobyggere til fagmedarbejdere i kommunens forvaltning. Men det er en anden historie ... ■

FAKTA

Center for Borgerdialog rådgiver kommuner, der vil nytænke dialog og samarbejde med borgere. Se mere på www.centerforborgerdialog.dk.

I april 2023 udkommer Anne Tortzens nye bog 'Klima, demokrati og samskabelse - kommunen som katalysator for borgernes klimaengagement'.